

על הדומה בין הערבית לעברית

כתבו: ליאת גבעתי, יעל בן דוד

הסלנג

1. אֶהְלֵן, מְכַסּוּט, חוּמוּס, תְּפִלָּה, אֶהְבֵּל.
מאיזו שפה לקוחות המילים הללו?

מאות מילים מהשפה הערבית חדרו לשפה העברית. השפה הערבית תופסת מקום בשימוש היום יומי של כל אחד מאתנו.

מוצאן של העברית והערבית מאותה משפחת לשונות (שפות שמיות).

רב המילים הערביות נתקבלו בהשפעת אליעזר בן יהודה, מחיה השפה העברית. הוא ביקש להצהיר שכל המילים שיסודן בערבית או בשפות שמיות אחרות תקפות גם בעברית.

דוגמאות:

1. שם התואר "אדיב", "מנומס" – נלקח מהמילה הערבית "אֶדִיב" ("אֶדִיב") שפירושה: ספרות, תרבות, נא לפתוח מילון: אדיבות, נימוס, חינוך, השכלה.
2. בתחילת המאה נתעורר הצורך במילה עברית לטִלְגְרָמָה (= מברק). המילה מברק נלקחה מהמילה הערבית בְּרִיקָה ולכתוב גם בערבית, בשל הקשר שלה לברק ומהירותו.
3. משמעות המילה "תְּמָרוֹן" נלקחה בעברית מהמילה הערבית "תְּמָרִין" ("تَمْرين") שפירושה – תרגיל.

מילים רבות נקלטו בסלנג* הישראלי מהערבית המדוברת.

דוגמאות:

1. המילה חֶ'פִיף בערבית ("خفيف") פירושה קל. בסלנג הישראלי "חפיף" פירושה בקלילות.
 2. המילה בְּסֻטָה بِسْطَة – דוכן בשוק – בסלנג העברי פירושה זהה.
- המילה מְכַסּוּט ("مبسوط") שפירושה בערבית מרוצה, שבע רצון הפכה לחלק משגרת הדיבור הישראלית. השימוש בה נפוץ עד כדי שימוש בה בנקבה וברבים.
- בנקבה- מְכַסּוּטָה

ברבים- _____ (השלימו)

ברבות- _____ (השלימו)

*סלנג = טיפוס לשון של חוג מסויים שאינו נחשב תיקני. בעברית = עֲגָה (מילון ספיר)

פעילות

1. סמנו את המילים שאתם מכירים ברשימה הבאה והסבירו את פירושם בעברית :
 אהֶלן , מִסְטוּל , אַחְלָא , רַבֵּכ , חַפְלָה , ח'לֵס .

2. מצאו מילים נוספות שאתם משתמשים בהן ולדעתכם מקורן בערבית.

קראו וזיכרו :

אַהֶלן = اهلا = שלום

מִסְטוּל = مسطول = שיכור , מסומם

אַחְלָא = احلى = יותר מתוק

רַבֵּכ = ربك = אלוהיך

חַפְלָה = حفلة = מסיבה

ח'לֵס = خلس = אזל , נגמר

מִבְסוּט = مبسوط = מרוצה , שבע רצון

אַהֶבֶל = اهل = טיפש , אידיוט

3. לפניכם תפזורת של מילים אשר חדרו לסלנג העברי מהערבית. הקיפו אותן בעיגול. האותיות הנותרות מצטרפות למילה נוספת. מהי?

ד	ו	ג	ר	י	א	י
נ	נ	י	ר	ע	ת	ש
נ	י	ת	ה	ט	ה	נ
ע	ט	ס	ו	ט	ה	ט
א	ר	ט	ט	ו	ל	ו
א	ה	ט	ל	ל	ל	ד
ד	א	ה	ל	נ	א	ל
נ	א	ל	ה	א	י	ה

מחסן מילים:

אָהֶלן
מְבֹסוּט
מְקִטוּל
רִבֵּכ
אֶחְלָא
נָחֵס
אֶהְבֵּל
דוּכָן
תְּמָרִין
אָדָב
סְפָפָה
סְחָתִין
דוּגְרִי
יֶאֱלָה

המילה החדשה _____ ומשמעותה?

שמות-משפחה

קשר מעניין קיים בין שמות המשפחה של יהודים שעלו לישראל ממדינות מוסלמיות .

למשל : משפחת מַעֲלִים-מַעֲלִים - (מורה)

משפחת דְהָאן-דְהָאן - (צבע)

משפחת חַדָּאד – חַדָּאד - (נֶפֶח)

משפחת נַג'ר-נַג'ר - (נגר)

בעבר נהגו לכנות את שם המשפחה על פי העיסוק של אבי המשפחה. משפחות רבות הפכו את השם לעברי על ידי תרגום השם , למשל : שם המשפחה מעלים ל-מְלִמֵּד.

בדקו שמות המשפחה של חבריכם ומצאו עוד שמות משפחה אשר מקורם בשמות ערביים.

פתגמים ומשלים

פתגמים רבים בשפה העברית מקבילים במשמעותם לפתגמים בשפה הערבית.

1. מן זרע חצד = מן זרע חصد

2. התרגום : מי שזורע קוצר .

הפתגם המקביל בעברית "מי שטורח בערב שבת אוכל בשבת"

3. מן ג'ד וג'ד = מן جد وجد

התרגום : מי שטורח מוצא.

הפתגם המקביל בעברית : "יגעת ומצאת – תאמין".

! הסבירו את משמעות הפתגמים :

מה המשותף לשני הפתגמים ?

תנו דוגמא למקרה שמתאר את הפתגם :

4. יום עסל יום בצל = יום עסל יום בصل

התרגום : יום דבש יום בצל.

הסבירו את משמעות הפתגם :

5. אֵלִי פֶּאת מַאת = אֵלִי פֶּאת מַת

התרגום : מה שהיה מת.

הסבירו את משמעות הפתגם :

חשבו על פתגם מקביל בעברית שמשמעותו זהה :

6. אֵלְעִגְלָה מִן (אל) שֵׁטָאן = אֵלְעִגְלָה מִן אֵלְעִגְלָה

התרגום : החיפזון מהשטן.

בציורים הללו מתחבא פתגם, מצאו אותו.

האם אתם מכירים את הפתגם המקביל בערבית?

מתחו קו בין הפתגם בערבית למקביל שלו בעברית :

1. מה שהיה היה / אין לבכות על חלב שנשפך

1. עֲצָפוּר פִּי (א) לִיד
וְלֹא עֲשֶׂרָה עֲלֵא (אל) שְׁגִרָה

2. החיפזון מהשטן

2. יום עֶסֶל יום בְּצֵל

3. טוב ציפור אחת ביד מעשר על העץ

3. מִן זֶרַע חֲצִד

4. מי שזורע קוצר

4. אֲלֵעֲגִלָּה מִן (אל) שִׁטָּאן

5. יום טוב יום רע (נְקִס)

5. אֵלִי פֶּאֶת מֵאֵת

הוסיפו פתגם שלמדתם ביחידה זו בערבית והסבירו את משמעותו בעברית :

מילים דומות עברית – ערבית בחיי היומיום שלנו

בוקר טוב.

נכנסתם לסופרמרקט ולהפתעתכם גיליתם כי קרס המחשב.

מנהל הסופרמרקט ניגש אליכם ומבקש שתעזרו לו למיין את המוצרים לפי הנושאים

הבאים :

<u>פירות</u>	<u>ירקות</u>	<u>מוצרים שונים</u>

רז , משמש , תות , בטאטא , שוקולאטה , בטיח' , חומוס , קהנה , ג'זר , תפאח , פלפל ,

זיתון , ג'בנה , חליב , לימון , ענב , בצל , עסל , טחינה.

משחק הזיכרון

גזרו את הכרטיסים . הניחו אותם הפוכים על גבי השולחן. כל משתתף בתורו חושף שני כרטיסים. אם הכרטיסים מתאימים (מילה בערבית ותרגומה בעברית) , המשתתף לוקח את זוג הכרטיסים לרשותו וזכאי לתור נוסף. אם אינם מתאימים , מחזיר אותם למקומם הפוכים.

המנצח הוא זה שצובר את מספר הזוגות הרב ביותר.

חֹמוֹס	חֹמוֹס	אבטיח	בִּטִּיחַ'	רֵז	אורז
תמרים	תְּמָר	גזר	גִּזְר	קפה	קִתְּוֶה
פלפל	פִּלְפֵל	תותים	תֹּת	משמש	מִשְׁמֶשׁ
חלב	חֵלִיב	לימונים	לִימוֹן/לִימוֹן	תפוחים	תִּפְאָח
בצל	בִּצֵל	זיתים	זִיתוֹן	גבינה	גִּבְנָה
טחינה	טְחִינָה	ענבים	עֵנַב	תפוח אדמה	בִּטְאטָא

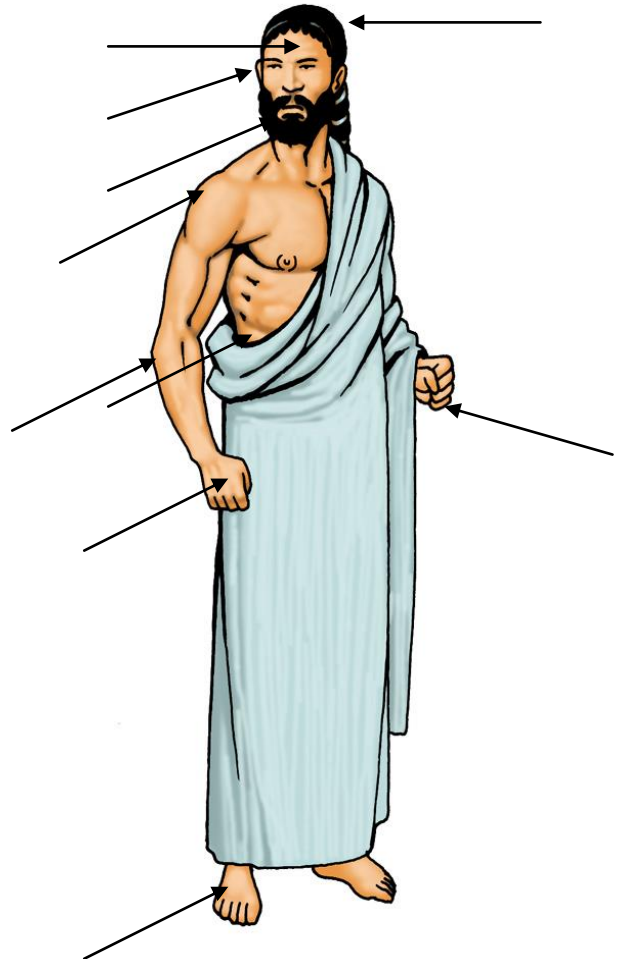
אברי גוף

בתחום אברי הגוף קיים דמיון רב בין השפות.

שבצו את המילים הבאות במקום הנכון :

מחסן מילים :

ראס , עין , מְרַפֵּק , אֵדוּ , שְׁעַר , כַּף רִגְלִי , יד , רִגְלִי , כַּטָּן , כַּף יד , פֶּם , אֶצְבַּע , כַּתָּף .

המספרים

ניתן לראות את הדמיון בין העברית לערבית גם במספרים.
מתחו קו בין המספר בעברית למספר בערבית וגלו עד כמה דומות השפות.

ערבית	עברית
ח'מָסָה	שלושה
ת'לָאֵת'ה	ארבעה
עֶשְׂרֵה	אחד
אַרְבָּעָה	שבעה
תִּסְעָה	חמישה
סִבְעָה	עשרה
וְאַחַד	תשעה

במה עוד דומים המספרים בעברית ובערבית?

בעברית: חמש – חמישה

שלוש – שלושה

תשע - תשעה

ובערבית: ח'מס – ח'מסה

ת'לאת' – ת'לאת'ה

תסע – תסעה

שימו לב!!!

בעברית, חמישה, סופר תלמידים, משחקים, שחקנים.

אם כן, ארבעה, סופר בנים או בנות? _____

בעברית סיומת הנקבה אה מופיעה במספרים הסופרים את הזכר,

לדוגמא: שלושה כדורים

שבעה דוגמנים

עשרה מתאגרפים

גם בערבית הסיומת אה במספרים סופרת את הזכר,

לדוגמא: ת'לאַת'ה כלאב (כלבים)

סְבָעָה רפאק (חברים)

בעברית המספר ללא הסיומת אה סופר את הנקבה,

לדוגמא: שבע זמרות

תשע נערות

חמש שחקניות

גם בערבית ע"י הורדת הסיומת אה נקבל את הספירה בנקבה,

לדוגמא: סְבָע בנאת (בנות)

תִּסַּע אמהאת (אמהות)

השלימו:

1. ת'מְסָה סופר בנים. _____ סופר בנות.
2. תִּסְעָה סופר נהגים. _____ סופר נהגות.
3. אַרְבָּעָה סופר כדורגלנים. _____ סופר כדורגלניות.
4. סְתָה סופר זמרים. _____ סופר זמרות.

בערבית	בעברית	המספר
	אחד	1
תִּנְיִן		2
	שלוש	3
	ארבע	4
	חמש	5
סְתָה		6
	שבע	7
ת'מאנָה		8
	תשע	9
	עשר	10

פעילות מסכמת

אמיר , תלמיד חדש בכיתה , מציג את עצמו. (בערבית המדוברת).

השלימו את המילים החסרות בקטע שלפניכם , העזרו במחסן המילים.

אהלן וסהלן * !

אנא אָסְמִי _____ . עֲמָרִי (= גילי) _____ סְנֵה.

אָבִי מְדִיר (= מנהל) פִּי _____ "לאומי".

אָמִי תִשְׁתַּעַלּוּ (עובדת) פִּי _____ .

אֵילִי _____ (3) אַחְוָאתִי _____ (5) כְּלָאב (= כלבים)

וארנב _____ (1) .

אַחֶבֶּ (= אני אוהב) אֶאֱכֹל _____ וְ _____ מֵעַ (עם) לִיְמוֹן , בטאטא

וְרִזְ .

מחסן מילים :

חֲמֻסָּה , בְּנֶק , חומוס , אָמִיר , וְאֶחָד , טְחִינָה , דוֹכָן , 13 , תְּלֵאמָ'ה.

*

הכנסת אורחים אצל הערבים נחשבת לערך חשוב. הביטוי "אהלן וסהלן" נלקח

מהמילים "אָהֶל" (אהל) = משפחה , "סְהֶל" (سهل) = מישור.

כלומר שתזכו להיות משפחה גדולה אותה תוכלו לארח במישור גדול שיכיל את כולם.